

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ЕКОЛОГІЯ»

Коровіна В.А.

Україна, м. Київ

Університетський коледж

Київського університету імені Бориса Грінченка

У статті обґрунтовано необхідність впровадження методу проектів як одного з ефективних способів організації самостійної роботи студентів з вивчення екології. Наведено причини використання даного методу у навчальному процесі, вказано позитивні і негативні моменти його реалізації, основні підходи і прийоми організації самостійної роботи студентів через проектну діяльність у процесі вивчення екології. Автором доведено результативність застосування методу проектів у формуванні екологічної компетентності студентів.

В статье обоснована необходимость внедрения метода проектов как одного из эффективных способов организации самостоятельной работы студентов при изучении экологии. Приведены причины использования данного метода в учебном процессе, указаны позитивные и негативные моменты его реализации, основные подходы и приемы организации самостоятельной работы студентов через проектную деятельность в процессе изучения экологии. Автором доказана результативность применения метода проектов в формировании экологической компетентности студентов.

На сучасному етапі модернізації освіти, що супроводжується переходом до кредитно-модульної системи організації навчання у вищих навчальних закладах, гостро постає проблема впровадження якісно нових методів організації самостійної роботи як передумови самореалізації особистості студента, розвитку його інтелектуальних можливостей і творчих здібностей.

Чільне місце серед новітніх технологій посідає метод проектів, прерогативою якого є навчання студентів самостійно здобувати знання та використовувати їх у практичній діяльності. У контексті екологічної підготовки, насамперед в студентській молоді, особливе місце має цілеспрямоване виховання екологічно грамотних і відповідальних людей, що постійно та систематично поповнюють свої знання. Таким чином, на метод

проектів в освіті покладають велику роль, пов'язану з можливістю організувати навчання в процесі діяльності, зокрема й самостійну роботу, розвивати вміння і навички практичного вирішення життєво важливих завдань.

Актуальність необхідності впровадження методу проектів у навчальному процесі обумовлюється рядом причин: 1) потреба не лише передати студентам певні знання, а й навчити здобувати їх самостійно; 2) надання максимальних можливостей для самореалізації студента; 3) орієнтація студентів на створення певного кінцевого продукту, а не на просте засвоєння певної суми знань; 4) актуалізація комунікативних навичок, вміння користуватися дослідницькими методами; 5) посилення індивідуалізації процесу навчання; 6) надання можливості кожному учасникові відчувати власну значущість і необхідність у виконанні загальної справи.

Метою даної статті є аналіз особливостей застосування методу проектів під час організації самостійної роботи студентів в процесі вивчення курсу «Екологія».

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблемі використання методу проектів в навчальному процесі присвячені роботи: Г. Арванітопуло, Р. Борисової, І. Бруснікіна, Дж. Дьюї, У. Кілпатрік, Н. Морзе, С. Ніколаєвої, Т. Новікова, Є. Пархерст, Є. Полат, І. Сергєєва, С. Сисоєва, С. Шацького.

Як відомо, існує декілька способів організації самостійної роботи студентів, залежно від концепції навчання, якій віддає перевагу викладач. Відтак, у традиційному навчанні яскраво виражена підсистема «суб'єкт - об'єкт», у якій тільки викладач відіграє роль суб'єкта, котрий визначає зміст, методи навчання та стиль взаємовідносин. При організації самостійної роботи такого типу чітко планується процес роботи і визначається об'єм знань, який необхідно отримати самостійно. В інноваційному навчальному процесі зникає жорсткий розподіл ролей між викладачем і студентом. У цьому варіанті студент перетворюється на важливий освітній суб'єкт, залучаючись до активного процесу спілкування з використанням знань, отриманих з різних джерел інформації під час самостійної роботи. Отже, головна різниця між означеними підходами полягає у тому, що в інноваційному навчанні організація самостійної діяльності студентів не алгоритмується. Метою навчання у даному випадку є допомога у обробці інформації та реалізації індивідуальної стратегії навчання, відмова від авторитарного керування студентом, орієнтація на виявлення досягнень, аналіз помилок, навчання самоконтролю. Прикладом форм та методів організації такої роботи є проектна методика.

За словами І.Єрмакова, метод проектів це «інструмент, який створює унікальні передумови для розвитку ключових компетенцій (соціальних, полікультурних,

інформаційних, комунікативних ті ін.) і самостійності учня в осягненні нового, стимулюючи його природну допитливість та творчий потенціал» [3].

На нашу думку, використання у навчальному процесі методу проектів дозволяє вирішити ряд наступних завдань: поглибити знання студентів під час самостійної роботи над проектом; розвинути логічне та критичне мислення; сформувати праксеологічні вміння. Даний метод має великі потенційні можливості для більш поглибленого вивчення навчальних дисциплін, зокрема, екології, формування екологічної компетентності, підвищення інтересу до навчальної дисципліни.

Як показує досвід, використання цього методу при викладанні курсу «Екологія» сприяє більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу, формуванню екологічної свідомості та екологічному вихованню студентів, а створення самостійних екологічних проектів забезпечує засвоєння навчального матеріалу на особистому рівні завдяки осмисленню самостійно добутої інформації. Також під час проектної діяльності відбувається розвиток пізнавальної активності студентів, формування дослідницьких (планування проектної діяльності, збір, обробка, аналіз, узагальнення, проведення експериментів) і конструктивних умінь, навичок інтеграції екологічних знань, отриманих з різних джерел.

Зазвичай, екологічний проект використовують як варіант проведення підсумкових занять або як індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (ІНДЗ), яке дозволяє більш глибоко засвоїти навчальний матеріал.

Проведення проектної діяльності вимагає ретельної підготовки викладача, яка полягає у визначенні:

- актуальних та значущих з екологічної точки зору тем і проблем для проектів, що потребують дослідження;
- структури екологічного проекту;
- плану дій щодо вирішення екологічної проблеми;
- відповідності теми екологічного проекту інтересам і можливостям студентів;
- методів розв'язання визначених завдань (в тому числі дослідницьких).

Робота над екологічними навчальними проектами викликає у студентів певні труднощі, причиною яких є недостатня база знань та умінь інформаційного пошуку, а також відсутність досвіду використання дослідницьких методів в обробці інформації.

У педагогічній літературі дослідники виділяють наступні основні етапи організації проектної діяльності: підготовчий, практичний та заключний. На кожному з етапів здійснюються певні види робіт з боку викладача. Відтак, на підготовчому етапі відбувається вибір тематики, визначення мети, структури екологічних проектів;

консультування студентів щодо ефективних способів збирання й аналізу необхідної інформації; планування можливих результатів екологічного проекту; визначення критеріїв оцінювання діяльності студентів.

На практичному етапі викладач стимулює проектну діяльність, спрямовує роботу студентів на досягнення результату, консулює студентів щодо аналізу та систематизації інформації, здійснює допомогу в моделюванні результатів екологічного проекту та формулюванні висновків.

Заключний етап характеризується підготовкою студентів до презентації екологічного проекту. На цьому етапі студенти звітують про результати своєї діяльності, готуючи схеми, таблиці, діаграми, екологічні карти та презентації, вносять власні пропозиції щодо вирішення екологічних проблем, що досліджувались. Екологічний проект оформлюється у довільній формі в залежності від творчого потенціалу студентів.

Оскільки захист екологічного проекту відбувається в публічних умовах, то важливо чітко викласти основну ідею своєї роботи, привернути увагу присутніх до обраної екологічної проблеми, правильно, аргументовано відповідати на поставленні аудиторією запитання. На цьому етапі проектної діяльності викладач аналізує виконану роботу, оцінює результат проекту за розробленими критеріями.

Обираючи тематику екологічних проектів викладачеві слід орієнтуватися на соціальну значущість проекту, її практичний зв'язок із життям. Важливо, щоб вона ґрунтувалась на тих екологічних проблемах місцевості, які зможуть порушити студенти та розв'язати самостійно.

У процесі самостійної роботи студента над створенням екологічного проекту слід дотримуватись певної структури: вибір теми проекту, проблеми, досліджуваної в межах визначеної тематики; обрання можливих методів дослідження; пошук інформації; проведення проміжних обговорень отриманих результатів; захист екологічного проекту; обговорення та оцінка виконання проекту.

Робота над екологічними проектами має відповідати наступним вимогам:

- наявність значущої в дослідницькому, творчому плані проблеми;
- самостійний характер діяльності виконавців;
- використання дослідницьких методів;
- наявність чітко організованого плану роботи над проектом;
- фіксування проміжних результатів;
- навчальна та практична цінність отриманих результатів.

Як свідчить практика, метод проектів, застосований при організації самостійної роботи студентів, сприяє вирішенню наступних педагогічних завдань:

- активізує креативне мислення, позбавляє від репродуктивності в діях, стимулюючи дослідницькі навички роботи при проектуванні (збирати та аналізувати інформацію, висувати гіпотези, робити висновки);
- надає можливість студентам відчувати практичне значення екологічної освіти;
- формує уміння та навички застосування і вдосконалення екологічних знань;
- сприяє впевненості у власних силах, самореалізації студентів як особистостей, що дотичні до суспільних проблем;
- підвищує рівень самоосвіти;
- вчить самостійно здобувати знання та застосовувати їх для розв'язання нових пізнавальних і практичних завдань;
- розвиває комунікативні здібності, розширюючи коло спілкування тощо.

Упровадження методу проектів в навчальний процес як форми організації самостійної роботи студентів розглядається нами як двоякий процес, цінність якого полягає не лише в кінцевому продукті, а й в русі до кінцевого результату. У цьому контексті, організація самостійної роботи студентів на основі ідей проектного навчання є визначальною, оскільки сприяє розвитку ініціативи, самостійності, організаторських здібностей, стимулює процес саморозвитку особистості.

Література

1. Герман Н.А. Адаптація форм організації самостійної роботи студентів до сучасних технологій навчання / Н.А. Герман // Вища школа. – 2001. – № 4-5 – С.53-61.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. Посібник / І.М. Дичківська – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.
3. Єрмаков І. Компетентнісний потенціал проектної діяльності / Проектна діяльність у школі / Упорядн. М.Голубенко. – К.: Шкільний світ, 2007. – 128с.
4. Недільська І.І. Методи проектної діяльності та моделювання у практиці викладання біології / І.І. Недільська // Біологія. – 2007. - №10(166). – С. 2-4.
5. Пахомова Н.Ю. Проектное обучение – что это? / Н.Ю. Пахомова //Методист. – 2004. – №1. –С.39-46
6. Стеців Л. І. Реалізуємо метод проектів/ Л. І. Стеців // Директор школи. – 2005. - №40(376). – С. 19-20.